

Världens bilister orsakar klimatkatastrof eller hunger

När Brasiliens president Lula besökte Nicaragua i början av augusti riktades åter ljuset mot problemen för ett litet land som vill, ja kanske måste, ha vänskapliga relationer i olika läger. FSLN: s ideologiska grund och väljarbas har i logikens namn krävt ett medlemskap i ALBA av Daniel Ortegas regering. Kuba och Venezuela har öppnat famnen för Nicaragua utlovat och påbörjat ett omfattande bistånd i den socialistiska solidaritetens namn.

Men avtalsförhandlingar pågår också med IMF vilka i sin tur avvaktande bevakas av länderna som bistår genom sammanslutningar som Parisklubben eller den grupp som ger budgetstöd och i vilken Sverige ingår. Flera utav dessa länder är ivriga Kubahatare och vår borgerliga regering har under sitt första år visat att de vill vara bäst i klassen inför USA. Kanske är detta en bidragande orsak till att det bilaterala biståndet till ALBA-landet Nicaragua dragits in.

Kuba bidrar med metoder och personal inom hälsovård och undervisning. Venezuela bidrar i första hand på energiområdet som är en katastrof i Nicaragua där dagliga strömavbrott på tolv timmar också stoppar vattenförsörjningen. Chavez regering har initierat bistånd med kraftverk till Managua och vill också finansiera bygget av ett oljeraffinaderi.

Nu kom Lula och omfamnade Ortega i en stor kram och utlovade samtidigt bistånd för att mångfaldiga framställningen av biobränsle i Nicaragua, då främst etanol. Ortega fick lov att lösgöra sig ur kramen ta ett par djupa andetag och deklarerade att det är kriminellt att framställa etanol – från majs.

Etanolallians Bush-Lula

Tidigare i år, i mars, var president Bush i Brasilien och vi kunde på förstasidorna världen över se hur han kramade Lula i São Paulo och undertecknade *etanolalliansen*. Följden blev en investeringsfeber av sällan skådat slag i Brasilien. Bush hade också dessförinnan åstadkommit jubel hos de svenska ledarskribenterna när han uppmanat till en gigantisk etanolsatsning. I det årliga talet *State of the Union* uppmanade han kapital och konsumenter att förena sig med USA: s regering för att under den närmaste tioårsperioden minska bensinförbrukningen i landet med 20 procent. All bensin i landet ska vara utblandad med minst 15 procent etanol inom tio år. Det gör att det kommer att behövas ytterligare 136 miljarder liter etanol årligen.

Världens mäktigaste riskkapitalister med Bill Gates och George Soros i spetsen har nu satsat åtskilliga miljarder dollar i den brasilianska etanolindustrin. Sockerrörsfälten i Brasilien sträcker sig över en yta stor som Holland och Belgien, 63 000 kvadratkilometer. Förra året producerade landet 18 miljarder liter etanol, 4 miljarder liter exporterades, 2013 hoppas man att produktionen fördubblats.

Lula har också besökt andra länder i Centralamerika samt Mexico. Från Brasiliens sida är man mycket intresserade av ett samarbete då frihandelsavtalen NAFTA och CAFTA innefattar tullfri export av etanol till USA.

Fidel Castro och Hugo Chavez har gått ut i skarp kritik mot etanolproduktionen. Främst med argumentet att den skapar hunger genom att tillverka etanol av mat. Det har vi också kunnat konstatera, tydligast i Mexico genom demonstrationerna i det så kallade tortillakriget där kraftiga protester höjdes mot prisökningen på majs. En stor del av Mexicos majsodlare hade tidigare slagits ut av billig majs som tullfritt importerats från USA efter att NAFTA trätt i kraft.

Etanol ger hunger och törst

FN-organet *World Food Programme* är också oroade av de kraftigt ökande världsmarknadspriserna på jordbruksprodukter. De senaste fem åren har WFP: s inköpskostnader stigit med nästan 50 procent, och det är de allt dyrare priserna på majs, vete och korn som står för en del av deras ökade utgifter.

Nestléchefen Peter Brabeck säger till Financial Times att vi kommer att få se en varaktig ökning av livsmedelspriserna framöver. Prisökningen kan driva upp inflationen menar han.

Bara det senaste året har majspriset ökat 60 procent och vetepriiset 50 procent. Även socker, mjölk och kakao har blivit dyrare. Priset på de här grödorna har i vissa länder mer än fördubblats bara under det senaste halvåret, bland annat beroende på att spannmålen går till att producera biobränsle. I takt med att efterfrågan på etanol ökar används allt större markområden till energiframställning, på bekostnad av utrymmen för matproduktion.

Enligt WFP, dör det varje dag 25 000 människor av svält runt om i världen. Det betyder att en person svälter ihjäl var femte sekund. Dessutom lider 850 miljoner människor av kronisk hunger, vilket innebär att de inte ätit sig mätta på flera månader. År 2005 delade WFP ut mat till runt 97 miljoner människor i 82 länder, men organisationen varnar nu för att de stigande priserna på livsmedel omöjliggör för dem att hjälpa lika många människor i framtiden.

I dag lever nära 1 miljard av världens befolkning i extrem fattigdom (under 1 US-dollar/dag) och tre miljarder i fattigdom (under 2 US-dollar/dag). Det finns ingen dagsaktuell statistik och vi vet inte vad som håller på att hända när livsmedelspriserna fördubblas.

Odlingen av biobränslen kräver enorma arealer, för att helt ersätta oljan måste en yta av Australiens storlek odlas upp. Dessa borde användas till att odla mat – man räknar med att livsmedelsförbrukningen i världen under de närmaste trettio åren bör öka med minst två tredjedelar. Vatten krävs också i stora mängder, enligt en studie som tagits fram åt miljövårdsberedningen i mars detta år kommer efterfrågan på biobränsle år 2045 att kräva lika mycket vatten som jordbruket, 11000 kubikkilometer. Det gör ett sammanlagt behov på 22000 kubikkilometer. Men i sjöar och floder finns bara 14000 kubikkilometer tillgängligt och regnvatten kan inte ge ett betydelsefullt tillskott. Detta bör ställas mot att 1,1 miljarder människor lider av akut vattenbrist och 2,6 miljarder människor saknar tillgång till vatten och sanitet.

Slavarbete på sockerrörsfälten

En artikel av Lula publicerades i La Prensa i samband med hans besök. Där framhåller han att etanolen har skapat 1,5 miljoner jobb och biodieseln, som bara är i initialstadiet, 250 tusen. Lula framhåller att etanolen utjämnar skillnaden mellan stad och landsbygd och bekämpar fattigdomen. I ett utmärkt reportage i Göteborgsposten (24/6) beskriver Henrik Jönsson hur huggarna i Brasilien tjänar motsvarande åtta US-dollar för ett beting på tolv ton om dagen. De slits ut på tolv år. Den ökande efterfrågan har i stället för att ge drägligare förhållanden orsakat högre arbetskvoter. I Nicaragua har de fackanslutnas dagsbeting att de måste hugga sex ton, de tjänar för detta arbete motsvarande tre US-dollar.

Kapitalgrupp redo för storsatsning

Venezuelas regering har gjort sig till språkrör för ALBA-länderna, tillbakavisat och protesterat mot att Interamerikanska utvecklingsbanken anslagit 2 miljarder US-dollar för att finansiera produktion av biobränslen. Venezuela, Bolivia, Ecuador och även Kuba i någon mån utvinner olja och naturgas. Nicaragua gör inte det, Ortega har alltid varit vän av den afrikanska oljepalmen och på åttiotalet tog sandinistregering initiativ till odling av denna på Atlankusten. Då var det inte fråga om att utvinna biodiesel utan att producera matfett och smörjmedel, i vissa temperaturer är palmoljan överlägsen alla andra smörjmedel.

Däremot har han varnat för att storsatsa på sockerrörsodling för att det kan ge likartade ekologiska problem som Nicaragua fick i och med bomullsboomen i förra seklet. Men det finns ett avtal med Brasilien om experthjälp för etanolproduktion. Nicaraguas etanolproducenter vill gärna ha ett samarbete med brasilianska bolag som har en lång erfarenhet.

Mäktiga kapitalgrupper som Pellas trycker också på och investerar i nu Honduras samtidigt som de väntar på klart besked från regeringen. I februari var det premiär för Pellasgruppens etanolexport, 3 miljoner liter avskeppades till Europa och man räknar med att under året komma upp i 20 miljoner liter. I gruppens kalkyl vill man på sikt under öka produktionen till 400 miljoner liter om dagen – men då behöver man mycket mera mark.

Sverige vill ha billig Latinamerikansk etanol

I och med den borgerliga regeringens styrmedel som skattelättnader och miljöbilspremier ökar etanolförbrukningen snabbt. Enligt Statoil ökade deras försäljning av etanolbränslet E85 i maj med 79 procent jämfört med samma period ifjol.

Handelsminister Sten Tolgfors vill minska tullarna inom EU för den brasilianska etanolen. EU:s skyddstull på etanolen är nu 1:80 kronor per liter. Tas tullen bort uppskattar Tolgfors att en liter brasiliansk etanol i Sverige kan gå på 2:65 kronor litern, inklusive transportkostnader. Det är 40 procent mindre än vad svenskproducerad etanol kommer att kosta. Därför görs inga större ansträngningar för att öka produktionen. Däremot gör etanolproducerande företag som Domsjö kraftiga påtryckningar för att med hjälp av det svenska biståndet etablera produktion i Centralamerika så kallad *Aid for Trade*. Argumentet är att man skapar jobb. Men är det välstånd eller profiter som prioriteras?

Samtliga partier är för etanolen som ersättning för olja, också Miljöpartiet. Miljöförbundet Jordens Vänner är den enda miljöorganisationen i Sverige som uttalat kritik.

Kuba enda landet med hållbar utveckling

Högermedia världen över påstår att ALBA-ländernas protester mot den ökande produktionen av biobränslen grundar sig att de vill ha avsättning för sina fossila bränslen och använda dem som ett politiskt vapen. Ett påstående som saknar proportioner eftersom det tar många år innan biobränslena kan få en avgörande betydelse. Venezuela använder en stor del av sina oljeinkomster till så kallade *misiones* som höjer levnadsnivån för de allra fattigaste och också till att stödja utsatta grupper i Latinamerika och USA. I Venezuela och andra länder är Kubas personalbistånd en viktig faktor för denna solidaritet. Detta är naturligtvis politik och anses i USA vara ett angrepp på nationens säkerhet.

Kuba har av Världsnaturfonden *WWF* utnämnts till det enda landet i världen med en hållbar utveckling. För bedömningen utgår *WWF* dels från FN:s *Human Development Index* som mäter utveckling med faktorer som hälsa, utbildning och levnadsnivå, dels från *det ekologiska fotavtrycket* som visar hur mycket energi och resurser som förbrukas per person. I början av 1990-talet hade Kuba ett energikrävande och oljeberoende jordbruk präglad av sockerrörsodling. Den socialistiska samhällsordningen har gjort det möjligt att omorganisera livsmedelsproduktion och samhällsliv på ett decennium.

Dock har Kuba en betydande livsmedelsimport samtidigt som en stor del av de gamla sockerrörsfälten ligger i träda. I första hand beror det på arbetskraftsbrist eftersom jordbruksarbetarlönen ligger betydligt lägre än vad man kan tjäna inom den blomstrande turismsektorn.

Lasse Wallin, augusti 2007

lasow@iname.com

Källor: Confidencial, Göteborgsposten, El Nuevo Diario, Kuba, La Gente, La Prensa,

Licens: AT-NC-SA 2.5